

Musiqqa ta'limida integratsiyalashgan yondashuvning didaktik asoslari

Madina Zokirovna Islomova
Buxoro davlat pedagogika instituti

Annotatsiya: Ta'lim jarayonini takomillashtirish va o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishda integratsiyalashgan yondashuv muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, musiqqa ta'limida mazkur yondashuvni qo'llash nafaqat fanlararo bog'lanishni kuchaytiradi, balki o'quvchilarning musiqiy dunyoqarashini kengaytirishga xizmat qiladi. Integratsiyalashgan yondashuv bu turli fanlar va sohalarni birlashtirgan holda ta'lim berish jarayonidir. Musiqqa ta'limida bu yondashuv boshqa fanlar bilan o'zaro aloqadorlikni ta'minlash, turli bilim sohalarining bir-birini to'ldirishga imkon yaratadi. Ushbu bog'liqlik o'quvchilarning dunyoqarashini kengaytirish, tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish hamda estetik hissiyotlarini boyitishda muhimdir.

Kalit so'zlar: didaktik tamoyillar, yaxlitlik, izchillik, faollik, hayotiylik tamoyili, integratsiyalashgan yondashuv, fanlararo bog'lanish, musiqqa ta'limi

Didactic foundations of an integrated approach in music education

Madina Zakirovna Islomova
Bukhara State Pedagogical Institute

Abstract: An integrated approach is gaining importance in improving the educational process and developing the creative potential of students. In particular, the use of this approach in music education not only strengthens interdisciplinary connections, but also serves to broaden the musical worldview of students. An integrated approach is a process of teaching that combines different disciplines and areas. In music education, this approach allows for interaction with other disciplines, complementing different areas of knowledge. This connection is important for expanding students' worldview, developing critical thinking skills, and enriching their aesthetic feelings.

Keywords: didactic principles, integrity, consistency, activity, principle of vitality, integrated approach, interdisciplinary connection, music education

Bugungi kunda ta'lim jarayonini takomillashtirish va o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishda integratsiyalashgan yondashuv muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, musiqa ta'limida mazkur yondashuvni qo'llash nafaqat fanlararo bog'lanishni kuchaytiradi, balki o'quvchilarning musiqiy dunyoqarashini kengaytirishga xizmat qiladi.

Integratsiyalashgan yondashuvning mohiyati. Integratsiyalashgan yondashuv - bu bir nechta fanlar yoki mavzularni yagona ta'limiy jarayonda uyg'unlashtirishni anglatadi. Ushbu yondashuv ta'lim jarayonida turli fanlar o'rtasidagi aloqadorlikni aniqlashga, o'quv materiallarini yaxlit tizimda o'zlashtirishga imkon beradi. Musiqa ta'limida esa bu yondashuv yordamida nafaqat musiqiy bilimlar, balki adabiyot, san'at tarixi, ona tili va boshqa fanlar bilan bog'liqlikni ta'minlash mumkin.

Didaktik tamoyillar. Musiqa ta'limida integratsiyalashgan yondashuvning didaktik asoslari quyidagi tamoyillarga tayanadi:

1. Yaxlitlik tamoyili. Musiqa va boshqa fanlar mazmunini yagona konseptual tizimda uyg'unlashtirish.

2. Izchillik tamoyili. Ta'lim jarayonida mavzularning izchil bog'liqligini ta'minlash.

3. Faollik tamoyili. O'quvchilarni musiqiy jarayonga faol jalb qilish, ularning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish.

4. Hayotiylik tamoyili. O'quvchilarning kundalik hayoti bilan bog'liq mavzularni tanlash va ularni musiqiy faoliyat bilan integratsiya qilish.

Amaliy qo'llanilishi. Integratsiyalashgan yondashuvni musiqa ta'limida qo'llash quyidagi yo'nalishlarda amalga oshiriladi: Fanlararo bog'lanish. Masalan, o'quvchilar uchun musiqiy asarlar tarixi adabiyot yoki san'at tarixi bilan bog'liq holda o'rgatiladi. Shu orqali ularning estetik didi shakllanadi.

1. Ijodiy loyihalar. O'quvchilar musiqa bilan bog'liq mavzularda ijodiy ishlar tayyorlaydi, masalan, musiqa asarlariga rasm chizish yoki she'r yozish.

2. Texnologiyalardan foydalanish. Raqamli platformalar orqali musiqa va boshqa san'at turlarini uyg'unlashtirish imkoniyati yaratiladi.

Natijalar va ahamiyat. Integratsiyalashgan yondashuv musiqa ta'limida bir qator ijobiy natijalarni ta'minlaydi:

- O'quvchilarning musiqiy qobiliyatlari yanada rivojlanadi.
- Fanlararo aloqadorlik orqali bilimlarning mustahkamligi ta'minlanadi.
- O'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyati ortadi.

Shuningdek, mazkur yondashuv pedagoglarning o'quv jarayoniga yangicha yondashuvini talab etadi. Bu esa o'qituvchilarni doimiy ravishda o'z malakasini oshirishga undaydi.

Integratsiyalashgan yondashuvning mohiyati. Integratsiyalashgan yondashuv bu turli fanlar va sohalarni birlashtirgan holda ta'lim berish jarayonidir. Musiqa ta'limida

bu yondashuv boshqa fanlar bilan o'zaro aloqadorlikni ta'minlash, turli bilim sohalarining bir-birini to'ldirishiga imkon yaratadi. Masalan, musiqa va adabiyot, musiqa va tarix, musiqa va san'at bir-biri bilan chambarchas bog'liq. Ushbu bog'liqlik o'quvchilarning dunyoqarashini kengaytirish, tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish hamda estetik hissiyotlarini boyitishda muhimdir.

Didaktik asoslari quyidagicha:

1. Maqsadga yo'naltirilganlik. Musiqa ta'limida integratsiyalashgan yondashuvni qo'llashda aniq maqsad belgilanishi zarur. Masalan, o'quvchilarni musiqa asarlari orqali ma'naviy qadriyatlar bilan tanishtirish yoki tarixiy voqealarni musiqa orqali tushuntirish mumkin.

2. Faollik tamoyili. O'quvchilarning ta'lim jarayonida faol ishtirok etishi ta'minlanadi. Buning uchun interfaol usullar, masalan, rolli o'yinlar, musiqiy munozaralar, ijodiy topshiriqlar ishlatiladi. Bu nafaqat bilimlarni chuqurlashtiradi, balki o'quvchilarning o'z fikrini mustaqil ifodalashiga yordam beradi.

3. Ko'rgazmalilik tamoyili. Musiqa ta'limida turli ko'rgazmali vositalar - audio va video materiallar, grafik chizmalar, tarixiy hujjatlar, rassomlik asarlari kabi resurslardan foydalanish juda muhim. Bu o'quvchilarning materialni yaxshiroq tushunishiga xizmat qiladi.

4. Tizimlilik va izchillik. Integratsiyalashgan ta'lim jarayonini tizimli ravishda tashkil qilish zarur. Masalan, darslarda musiqa bilan bog'liq mavzularni izchil kiritish, ularni boshqa fanlar bilan bog'lash o'quvchilarning bilim olish jarayonini yanada samarali qiladi.

Integratsiyalashgan yondashuvning amaliyoti. Integratsiyalashgan yondashuvni amalga oshirish uchun quyidagi usullar samarali hisoblanadi:

1. Mavzularni bog'lash. Masalan, adabiyot darsida o'rganilgan biror she'rga mos musiqa kuyini o'rganish orqali mavzuni chuqurroq o'zlashtirish mumkin.

2. Ijodiy loyihalar. O'quvchilarga biror musiqiy asarni ijro etish bilan birga uning tarixiy kontekstini o'rganishni taklif qilish. Bu nafaqat musiqa, balki tarix va madaniyat haqida ham tushunchalarni kengaytiradi.

3. Interfaol texnologiyalar. Zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish orqali musiqa va boshqa fanlar o'rtasidagi bog'liqlikni ko'rsatish. Masalan, virtual tur yoki interaktiv darsliklar yordamida musiqa tarixi bo'yicha ma'lumotlarni taqdim etish.

Xulosa qilib shuni aytish kerakki, musiqa ta'limida integratsiyalashgan yondashuv o'quvchilarning musiqiy bilimlarini oshirish bilan birga ularning dunyoqarashini kengaytiradi, ijodiy va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradi. Didaktik asoslarni to'g'ri qo'llash va amaliyotga tatbiq etish orqali ta'lim samaradorligini oshirishga erishish mumkin. Shu boisdan, ta'lim tizimida bunday yondashuvni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish zarur. Musiqa ta'limida

integratsiyalashgan yondashuvni qo'llash o'quvchilarning nafaqat musiqiy savodxonligini oshiradi, balki ularning dunyoqarashini kengaytirishga xizmat qiladi. Bu yondashuv yordamida ta'lim jarayoni yanada qiziqarli, samarali va mazmunli bo'ladi. Shuning uchun ham integratsiyalashgan yondashuv bugungi ta'lim tizimining ajralmas qismi sifatida qaralishi lozim.

Musika ta'limi inson ma'naviyatini shakllantirishda, estetik dunyoqarashni rivojlantirishda va ijtimoiy hayotda muhim ahamiyatga ega. Bugungi kunda ta'lim jarayonini takomillashtirishda integratsiyalashgan yondashuv dolzarb hisoblanadi. Ushbu maqolada musika ta'limida integratsiyalashgan yondashuvning didaktik asoslari va uning amaliy tatbiq etilishi ko'rib chiqiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. К.Б. Холиков. Диезли мажор ва минор тоналлигини аниқлашнинг оптимал усуллари. Science and Education 3 (9), 416-421.
2. К.Б. Холиков. Бемолли мажор ва минор тоналлигини аниқлашнинг оптимал усуллари ва креативлиги. Science and Education 3 (10), 533-539.
3. К.Б. Холиков. Теоретические основы определения механических свойств музыкальных и шумовых звуков при динамических воздействиях.. Scientific progress 2.
4. К.Б. Холиков. Место творческой составляющей личности преподавателя музыки и её роль в обучении детей общеобразовательной школе. Science and Education 3 (8), 145-150.
5. KB Kholikov. Harmony to voice exercise their role in the regulation of muscular activity in vocal music. Scopus, musical education., 705-709.
6. KB Kholikov. The content of a music lesson in a comprehensive school. Web of Science Magazine, 1052-1059.
7. KB Kholikov. Polyphonic forms of music based on traditional organizational principles. Web of Science Magazine, 375-379.
8. KB Kholikov. signs. The main elements of music, their formative action. Melody. Theme. Web of Science 2, 720-728.
9. KB Kholikov. The role of theory and application of information systems in the field of theory, harmony and polyphony of music. musical education - Web of Science, 1044-1051.
10. К.Б. Холиков. Область применения фугированных форм. Тройные и четверные фуги. Фугетта и Фугато. Scientific progress, 2.
11. К.Б. Холиков. Форма музыки, приводящие к структурной, драматургической и семантической многовариантности произведения. Журнал Scientific progress 2 (№ 4), 955-960.

12. К.Б. Холиков. Проблематика музыкальной эстетики как фактическая сторона повествования. *Science and Education* 3 (5), 1556-1561.
13. К.Б. Холиков. Проблема бытия традиционной музыки Узбекистана. *Science and Education* 3 (5), 1570-1576.
14. К.Б. Холиков. Отличие музыкальной культуры от музыкального искусства в контексте эстетики. *Science and Education* 3 (5), 1562-1569.
15. К.Б. Холиков. Пение по нотам с сопровождением и без него по классу сольфеджио в высших учебных заведениях. *Science and Education* 3 (5), 1326-1331.
16. К.Б. Холиков. Musical pedagogy and psychology. *Bulletin of science and education*. 99 (21-2), 58-61.
17. К.Б. Холиков. Значение эстетического образования и воспитания в общеобразовательной школе. *Science and Education* 3 (5), 1549-1555.
18. К.Б. Холиков. Эстетическое воспитание молодёжи школьного возраста в сфере музыки. *Science and Education* 3 (5), 1542-1548.
19. К.Б. Холиков. Methods of musical education through education in universities. *musical education - Web of Science* 3 (66), 57-60.
20. К.Б. Холиков. Роль педагогических принципов метода моделирования, синтеза знаний при моделировании музыкальных систем. *Science and Education* 3 (3), 1032-1037.
21. К.Б. Холиков. Музыка как релаксатор в работе мозга и ракурс ресурсов для решения музыкальных задач. *Science and Education*. 3 (3), 1026-1031.
22. К.Б. Холиков. Музыкальное образование и имитационное моделирование процесса обучения музыки. *Science and Education* 3 (3), 1020-1025.
23. К.Б. Холиков. Теоретические особенности формирования музыкальных представлений у детей школьного возраста. *Scientific progress* 2 (4), 96-101.
24. К.Б. Холиков. Необходимые знание в области проектирования обучения музыкальной культуры Узбекистана. *Scientific progress* 2 (6), 952-957.
25. К.Б. Холиков. Некоторые методические трудности, возникающие при написании общего решения диктанта по предмету сольфеджио. *Scientific progress*. 2 (№3), pp. 734-742.
26. К.Б. Холиков. К вопросу вокальной музыки об адресате поэтического дискурса хора. *Scientific progress*. 2 (№ 3), pp. 1087-1093.
27. К.Б. Холиков. Роль электронного учебно-методического комплекса в оптимизации музыкального обучение в общеобразовательной школе. *Scientific progress* 2 (4), 114-118.

28. К.Б. Холиков. Модульная музыкальная образовательная технология как важный фактор развития учебного процесса по теории музыки. *Scientific progress* 2 (4), 370-374.

29. К.Б. Холиков. Вокал, вокалист, вокализ. Ария, ариозо и ариетта. *Science and Education* 3 (2), 1188-1194.

30. К.Б. Холиков. Характерная черта голоса у детей, певческая деятельность. *Science and Education* 3 (2), 1195-1200.